

Inventarisatie van de Roek, *Corvus frugilegus*, in Limburg in 1981.

J.M.P. Ummels

Essendijk 15, Geulle

In 1970, 1979, 1980 en 1981 werden in Limburg de nesten van Roeken geteld. Doordat de nesten van het voorgaande jaar vrijwel allemaal worden afgebroken of in de loop van het jaar uitwaaien, geven de aantallen nesten een goede aanwijzing over het aantal broedparen.

Het ziet er naar uit dat de Roek in onze provincie de slechtste tijd gehad heeft. Ten opzichte van 1980 viel opnieuw voortuitgang te constateren.

Met het maken van nesten werd al in de derde week van februari begonnen; in Ulestraten telden we op 22 februari reeds 6 volledige bouwsels. Zoals bij de meeste Limburgse kolonies het geval was, waren ook hier de nesten van het vorige seizoen allemaal afgebroken of uitgewaaid. Tabel I geeft een idee van de opbouw van de kolonie Vliek in Ulestraten.

In 1980 telden we in totaal nog 18 kolonies. In 1981 kwamen we niet verder dan 17. De Kleine groep, die zich in 1980 nog in de populieren langs de haven van Schipperskerk (Obbicht) bevond, was verdwenen. Waarschijnlijk is dit een gevolg van het rooien van een aantal nestbomen, terwijl bovendien de overgebleven bomen aanzienlijk werden uitgedund.

In Holtum werden de 70 Canadese populieren gekapt die de nestbomen vormen van de kolonie naast het voetbalveld. De werkzaamheden begonnen op zaterdag 7 maart en werden op 9 maart afgesloten. De Roeken die al een begin hadden gemaakt met de

Plaats en nadere aanduiding	Bloknummer	Boomsoort	1970	1979	1980	1981
Born: Kasteelpark	60-31	B	7	—	—	—
Sluis W oever	60-31	P	—	—	28	76
Echt: Slagmolen	60-12	P	—	—	—	6
Eijsden: Kasteelpark	61-48	E L Es K N P I	49	19	22	18
Geulle: Brugweg N	60-51	P	19	37	—	—
Gronsveld: Rijkholt	61-38	—	9	—	—	—
Savelsbos	61-38	E Es	11	—	—	—
St. Geertruid: Moerslag	62-31	E	50	—	—	—
Gulpen: Diepenbeek	62-33	P	8	—	—	—
Ingber	62-33	E	6	—	—	—
Heerlen: Villa Freeling	62-14	PI	—	5	—	—
Holtum: Voetbalveld	60-21	P	—	29	22	—
Parkeerpl. FIAT	60-21	P	—	—	—	4
Hoogcruts: Parkpl.	62-42	E Es	155	140	165	180
Noorbeek-Slenaken						
Meerssen: Park	62-11	B	4	—	—	—
Geuldal (O)	62-11	E PI	10	—	—	—
Nijswiller: Kasteelpark	62-34	E PI B P W	36	50	53	47
Obbicht: Haven Schipperskerk	60-31	P	—	33	13	—
Roermond: Minderbroedersingel	58-44	L	2	—	—	—
Wilhelminasingel	58-44	P	7	—	—	—
Willem II	58-44	K	2	—	—	—
Roosteren: Hoekstraat	60-21	P	28	—	—	—
Lanterdijk	60-21	P	12	33	45	51
Sittard: Stadbroek	60-42	P	5	—	—	—
Stein: Missiehuys	60-41	P	—	—	12	9
Susteren: Rode Beek	60-22	P	—	8	14	25
Ulestraten: Vliek	62-11	B E	63	98	135	196
Vaals: Eschberg	62-44	B E	—	63	65	82
Valkenburg: Schaelsberg	62-22	E B Be	67	115	170	195
Tivoli	62-22	E Ke	—	76	40	30(5)
Wessem: Kerkhof	58-52	P	—	15	13	6
Wittem: Klooster	62-33	P	12	41	49	51
Mechelen	62-33	P Els	12	—	—	—
Cartiels	62-33	P	—	—	12	33
Wijlre: Brandsbrouwerij	62-23	P	12	63	62	48
Wijlre: Valkenburgerweg	62-23	P	—	—	4	—
Totaal			586	825	924	1033

Totaal van 1970 na correctie van FEIJEN (1976) 659

Tabel II. Aantal nesten per kolonie in 1970, 1979, 1980 en 1981. Verklaring van de gebruikte afkortingen in de kolom Boomsoort: B - Beuk, P - Populier, E - Eik, N - Noot, PI - Platan, L - Linde, K - Kastanje, Ke - Kers, W - Wilg.

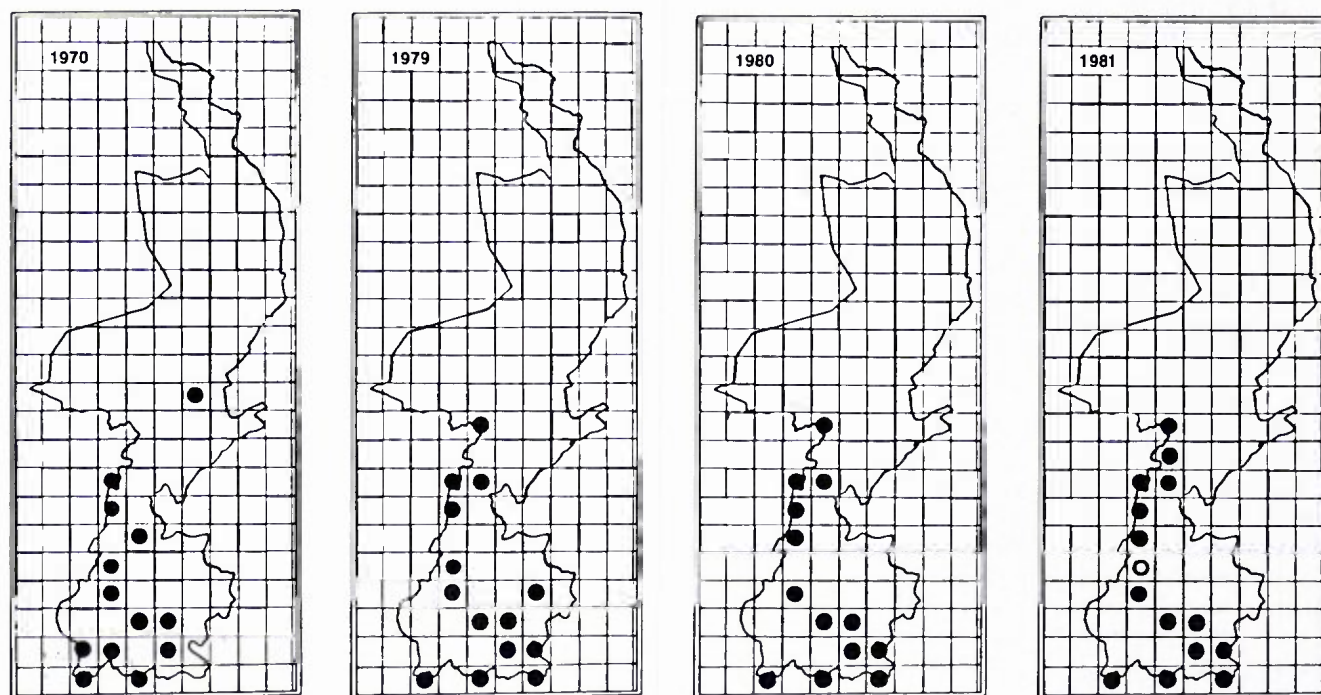

Figuur 1. 12 mrt. De nieuwe kolonie in Holtum (achter het parkeerplein van FIAT). Op de achtergrond zijn de 'opruimingswerkzaamheden' van de oude kolonie nog zichtbaar.

Teldatum	Aantal vol- toelde nesten	Jaar	Aantal broedparen	Aantal broedparen per km ²	Opmerkingen
		1924	5600	2,54	Telling vrij onvolledig
22 februari	6	1936	7075	3,2	Telling vrij onvolledig
1 maart	10	1944	4269	1,93	Telling vrij volledig
8 maart	24	1970	659	0,3	Telling vrij volledig
15 maart	60	1979	825	0,37	Telling vrij volledig
29 maart	135	1980	924	0,42	Telling vrij volledig
13 april	196	1981	1033	0,47	Telling vrij volledig
20 april	195				

Tabel I. Opbouw van het aantal nesten in de kolonie Vliek in Ulestraten.

Tabel III. Overzicht van het aantal Roeken-broedparen in Limburg sinds 1924.

Figuur 2. Roekenkolonies in Limburg in 1970, 1979, 1980 en 1981. De open stip betreft een nieuwe kolonie te Kothem, België. (naar FEIJEN, 1976; UMMELS, 1979, 1981)

nestbouw zijn uitgeweken naar een klein groepje populieren achter het parkeerplein van FIAT (figuur 1) waar ze op 10 maart opnieuw begonnen te bouwen.

Van de nederzetting langs de Valkenburgseweg, waar we in 1980 4 nesten telden, hebben we in 1981 niets meer kunnen ontdekken.

Een tijd na het broedseizoen ontving ik van de Heer C. van Heugten uit Echt nog bericht dat aan de Slagmolen in Echt in 1981 zeer waarschijnlijk ook Roeken zouden hebben gebroed. Op 28 juli vond ik op de aangewezen plaats in een populierenopstand 6 Roekennesten. Bij navraag aan omwonenden bleek dat de nesten 'bezet' waren geweest. Het werkelijke aantal broedparen zal wellicht groter zijn geweest, daar Roeken direct na het

broedseizoen al nesten afbreken.

De laatste keer dat op deze plaats broedende Roeken werden aangetroffen was in 1969 (FEIJEN, 1976).

In tabel II worden de resultaten gegeven van de telling van 12 en 13 april. Na deze data zijn de aantallen vrijwel gelijk gebleven.

Tijdens onze bezoeken aan de kolonie nabij Tivoli in Valkenburg troffen we bijzonder weinig activiteit aan. Bij nauwkeurige observatie bleken maar 5 van de 30 nesten te zijn 'bezet'.

Het lage aantal in Wessem is een gevolg van de hevige storm in de nacht van 22 maart; er waaiden toen 3 nesten uit de populieren, terwijl op 21 maart hier 9 nesten gereed waren (mond. meded. van de hovenier van het kerkhof).

In figuur 2 zijn de kolonies weergege-

ven in een uurhokraster zoals dat o.a. wordt gebruikt bij SOVON projecten.

In blok 60-51 is op Belgisch grondgebied een nieuwe kolonie ontstaan. Deze is op het kaartje als open rondje aangegeven. De groep die 12 broedparen telde heeft de Canadese populieren achter het veerhuis van de gemeente Kothem als broedplaats gekozen. Dit verklaart misschien de achteruitgang van het toch al geringe aantal paren bij het missiehuis in Stein. Als we het aantal nesten ten opzichte van 1980 bekijken en dan is dit van 924 naar 1033 gegroeid. Dit betekent een stijging van 11,8%, hetgeen neerkomt op een aantal broedparen van 0,47 per km². Hopelijk zal dit herstel zich nog enige jaren voortzetten.

In tabel III wordt een overzicht van het

aantal broedparen in onze provincie van verschillende inventarisatiejaren gegeven.

roekenslaapplaatsen (roestplaatsen) aan schrijver dezes door te geven.

Dankwoord

Ik dank iedereen die meegeholpen heeft met de tellingen en ook diegenen die mij bij veranderingen en nieuwe kolonievorming waarschuwden. Om een inzicht te krijgen in het aantal Roeken dat zich in de wintertijd in onze provincie ophoudt, wordt vriendelijk verzocht om inlichtingen over

Literatuur

- FEIJEN, H.R., 1976. Over het voedsel, het voorkomen en de achteruitgang van de Roek (*Corvus frugilegus*) in Nederland. Limosa 49.
- UMMELS, J.M.P., 1979. Inventarisatie van de Roek (*Corvus frugilegus*) in Limburg 1979. Natuurhist. Maandbl. 68 (9): 178-182.
- UMMELS, J.M.P., 1981. Inventarisatie van de Roek (*Corvus frugilegus*) in Limburg 1980. Natuurhist. Maandbl. 70 (6-7): 98-100.

Summary

THE INVENTORY OF THE ROOK, *CORVUS FRUGILEGUS*, IN THE PROVINCE LIMBURG IN 1981.

In 1970, 1979, 1980 and 1981 nests of the Rook were counted in the Dutch province Limburg. The results are displayed in table 2 and 3. There seems to be a slight increase in number of nests (i.e. pairs of birds breeding) during the last decade: 0.3/km² in 1970, 0.37/km² in 1979, 0.42/km² in 1980 and 0.47/km² in 1981. The increase in number in 1981 with respect to 1980 is 11.8%

De Wasbeer (*Procyon lotor*) in Limburg; een oproep.

W.G. Vergoossen,
Brugweg 20, Echt

Wasberen zijn al vanaf 1920 uit Noordamerika in Duitsland ingevoerd en daar op pelsdierfokkerijen gehouden vanwege hun bont. Regelmatig ont-snapten exemplaren (of werden zelfs vrijgelaten), die in het wild kleine populaties opbouwden. De grote invasie begon echter pas in 1934, toen aan de Edersee in Hessen twee paartjes werden uitgezet ter 'verrijking van de fauna'. Momenteel schat men het aantal Wasberen in West-Duitsland op 30.000 (!), welke vermoedelijk alle afkomstig zijn van die twee paartjes in Hessen. In het naburige Nordrhein-Westfalen werden in het jachtseizoen 1980/81 274 Wasberen geschoten, hetgeen een stijging betekende van 24% t.o.v. 1979/80 (ANONYMUS, 1981). Houden we hierbij nog rekening met het feit dat slechts het topje van de spreekwoordelijke ijsberg gezien, gevonden of geschoten wordt, dan is het wel duidelijk dat er een behoorlijk leger Wasberen gestaag de Limburgse grenzen nadert. Vermoedelijk zijn verschillende Limburgse gebieden zelfs al heimelijk bevolkt door deze dieren. Om de (toekomstige) verspreiding van deze soort te kunnen volgen, wordt in het onderhavige artikel een beschrijving van de Wasbeer en een overzicht van alle tot nu toe bekende waarnemingen in Limburg gegeven, vergezeld van een nadrukkelijke oproep om alle u bekende (toekomstige) waarnemingen van deze soort door te geven aan het archief van de Zoogdierenstudiegroep (p.a. F. van Westreenen, Eckelraderweg 1, 6247 NE Gronsvelt).

Beschrijving

De Wasbeer (*Procyon lotor*) benadert

in grootte ongeveer een stevige kater (lichaamslengte 60-70 cm, staart 25 cm, schouderhoogte 30-35 cm), maar zijn bouw is veel meer gedrongen en de poten zijn korter. De vachtkleur is variabel en varieert tussen grijsbruin

en zwart, met een duidelijk lichtere onderzijde. Opvallend zijn vooral de staart met zijn lichte en donkere ringen en de brede, spits toelopende kop met het typische 'inbrekersmasker': een zwartbruine streep van de ogen over de wangen tot de kin, met daarboven een witte zoom.

De herkenning zal dan ook niet veel problemen veroorzaken, gesteld dat men ze te zien krijgt. Die kans is echter niet zo groot, want het zijn uitgesproken nachtdieren.

Ze komen vrijwel uitsluitend in gemengde- en loofbossen voor, waarbij de aanwezigheid van open water en geschikte schuilplaatsen (vooral boomholten) van groot belang is.

De menulijst van de Wasbeer is enorm gevarieerd en dat verklaart dan direct de goede aanpassingsmogelijkheden in nieuwe gebieden.

Wasberen van de mannelijke kunne zijn mobieler en solitairder dan hun vrouwelijke soortgenoten. Zij zijn daarom ook de pioniers in nieuw te koloniseren streken.

Het koude jaargetijde brengen ze door in een winterrust, die in de periode januari-februari onderbroken wordt